

АГАТА КРИСТИ

ЎФИРЛАНГАН МИЛЛИОН ДОЛЛАР

*Изқуварлар Эржюль Пуаро ва Марпл хоним
ҳақида танлаб олинган энг сара
детектив ҳикоялар*

ЯНГИ АСР АВЛОДИ
Тошкент
2017

УЎК: 821

КБК: 84.4ингл.

К-81

Кристи, Агата.

Ўғирланган миллион доллар: детектив ҳикоялар / Агата Кристи. Таржимонлар: Қ. Мирмуҳамедов, И. Аҳмедов, Р.Жабборов. – Т.: «Янги аср авлоди», 2017. – 160 б.

ISBN 978-9943-27-948-3

Қўлингиздаги китобга детектив жанри қироличаси номини олган ёзувчи Агата Кристининг энг қизиқарли ҳикоялари танлаб олинди. Ушбу ҳикоялар бир-бирдан қизиқарли, сирлилиги билан китобхон эътиборини тортади.

Ёзувчининг асарлари китобхонни воқеаларнинг сирли жумбоққа бойлиги билан ўзига тезда жалб қилади. Унинг изқувар қаҳрамонлари фикри тиниқлиги, жиноятларни фош қилишда яқиндан иштирок этиши билан ажралиб туради. Айниқса, қўнғиз мўйлов Пуаронинг жиноятларни фош этиши ёки Марпл хонимнинг жиноятларни очишда масаланинг ечимида ўзининг аниқ хулосасини бериши кишини ҳайратга солади. Сиз, азиз ўқувчи, китобни ўқиш жараёнида бунга амин бўласиз.

Таржимонлар:

Қодир Мирмуҳамедов,
Иззат Аҳмедов,
Рустам Жабборов

УЎК: 821

КБК: 84.4ингл.

ISBN 978-9943-27-948-3

© Агата Кристи. «Ўғирланган миллион доллар». «Янги аср авлоди», 2017 йил.

ТИЛСИМЛИ ШАХМАТ¹

Кўпинча биз Пуаро билан Соходаги мўъжазгина ресторанчада овқатланардик. Бир киши кечқурун биз у ерда эски қадрдонимиз – инспектор Жепни кўриб қолдик. Столимизда бўш ўрин бўлгани сабабли у бизнинг ёнимизга келиб ўтирди.

– Биз томонларга бормай қўйдингиз, – деб ундан ўпкалади Пуаро. – Сарик ёсуман ишидан кейин ҳеч кўришмадик сиз билан, ўшандан бери, мана, дарров бир ой ҳам ўтиб кетибди.

– Мен шимолга бориб келдим. Ўзингизнинг ишларингиз қалай? Катта тўртлик иш кўрсатиб ётибдими?

Пуаро бармоғи билан уни яниб қўйди.

– Сиз бекорга менинг устимдан куляпсиз. Катта тўртликнинг мавжудлиги аниқ.

– Ў-ў, мен бунга шубҳа қилмайман. Лекин улар, сиз таърифлаганчалик, дунёнинг устунни ҳам эмас-да.

– Дўстим, сиз қаттиқ янглишасиз. Ҳозирги пайтда бутун дунёга ёвузлик уруғини ўта фаолик билан сочаётган шу Катта тўртлик бўлади.

Уларнинг мақсади нимага қаратилгани ҳеч кимга маълум эмас, лекин шу пайтгача бундай ўта жиноий ташкилот дунёда бўлмаган. Бу ташкилотга Хитойнинг энг йирик заковат соҳиби бошчилик қилади, унинг таркибида америкалик миллионер ва франциялик олима бор, ташкилотнинг тўртинчи рақамли аъзоси масаласига келсак...

Жеп унинг сўзини бўлиб деди:

¹ Мазкур ҳикоя «Жаҳон адабиёти» журналининг 1998 йил 7-сонидан олинди.

– Биламан, биламан. Ҳозир сиз фақат ўша тўртинчи рақам ҳақида ўйлаяпсиз. Эҳтиёт бўлинг, месье Пуаро, тагин у бутун эс-ҳушингизни олиб қўямасин. Келинг, яхшиси, бошқа бирон нарса устида гаплашайлик. Сизни шахмат қизиқтирадимиз?

– Ҳа, ўйнаганман.

– Сиз кеча юз берган воқеа ҳақида ўқидингизми? Дунёга машҳур бўлган икки шахматчи ўртасида бўлган матчни айтяпман, улардан бири ўйин чоғида ўлиб қолган.

– Ҳа, кўрувдим бу ҳақдаги мақолани. Биринчи шахматчи – рус чемпиони доктор Саваронов, иккинчиси – юрак хуружи касалидан ўлгани – америкалик истеъдодли йигит Гилмор Уилсон.

– Жуда тўғри. Бир неча йил бурун Саваронов Рубинштейн билан ўйнаб уни ютган ва рус чемпиони бўлган. Уилсонни эса иккинчи Капабланка деб айтишарди.

– Жуда аломат ҳодиса, – деди Пуаро ўйчанлик билан. – Янглишмасам, бу иш билан сиз шуғулланяпсиз шекилли?

Жеп ийманиб кулиб қўйди.

– Жуда тўғри топдингиз, месье Пуаро. Лекин мен калаванинг учини тополмай қийналяпман. Уилсон соппа-соғ одам эди – унда ҳеч қачон ҳеч қандай юрак хасталиги бўлмаган. Унинг ўлими сабабини изоҳлаб бўлмаяпти.

– Уни доктор Саваронов, йўлимга ров бўлмасин деб гумдон қилган, демоқчимисиз? – дедим мен дангалига.

– Бунга ишониш қийин, – деб қуруққина жаноб қилди Жеп. – Битта одамнинг, ҳатто у рус бўлганида ҳам, бошқа бир одамни, фақат шахматда ютқазиб қўймаслик учун ўлдиришига кўзим етмайди. Умуман олганда, менимча, бунинг акси бўлганда ҳақиқатга яқинроқ бўларди. Чунки доктор Савароновни Ласкердан кейин дунёда иккинчи ўринга қўйишади.

Пуаро ўйчанлик билан бош ирғаб қўйди.

– Хўш, унда гоёчангиз нимадан иборат? – деб сўради у. – Нима мақсадда у Уилсонни заҳарлаган? Менимча, сиз уни айнан заҳарланган, деб фараз қиялпсиз, шундай эмасми?

– Шак-шубҳасиз. Бу ўринда юрак хуружи дарди юракнинг уришидан тўхтаганини билдиради, холос. Бу врачнинг расмий хулосаси, аммо у мен билан қилган суҳбатида, бундай хулоса уни қониқтирмаслигини айтди.

– Мурдани қачон ёришмоқчи?

– Бугун кечқурун. Уилсон фавқулудда ўлган. У соппа-соғ бўлган, дона суриб туриб бирдан жони узилиб йиқилган.

– Бунақа тез таъсир қиладиган заҳарлар жуда кам учрайди, – деди Пуаро.

– Биламан. Эҳтимол жасад ёрилганда масала ойдинлашар. Лекин мен бир нарсага ҳеч тушунолмаяпман: кимга керак экан Гилмор Уилсонни гумдон қилиш? У камтарин, беозор йигит эди. Қўшма Штатлардан яқинда келган эди. Унинг биронта ҳам душмани бўлмаса керак бу дунёда.

– Ҳа, жуда ақл бовар қилмайдиган ҳодиса, – дедим мен.

– Нега энди? – деди Пуаро жилмайиб. – Кўриб турибман, Жепнинг ўз тахминлари борга ўхшайди.

– Бор, месье Пуаро. Менинг тахминимча, заҳар Уилсонга эмас, бошқа одамга мўлжалланган.

– Савароновгами?

– Ҳа. Саваронов инқилоб арафасида большевикларга қарши курашган экан. Бир пайтлар уни ҳалок бўлган деб ҳам ҳисоблашган. Лекин, аслида, у ўлимдан жон сақлаб қочиб қолган ва уч йилгача Сибирнинг энг хилват гўшаларида бениҳоя оғир шароитда кун кечирган. У жуда кўп азоб чеккани сабабли соч-соқоли оқариб, таниб бўлмайдиган даражада ўзгариб кетган ва мункиллаган чол бўлиб қол-

ган. Айтишларича, ёр-дўстлари, таниш-билишлари ҳам уни зўрға танишибди. У ногирон, уйдан жуда кам чиқади, Вестминстерда жияни Соня Давилова ва бир рус хизматкори билан туради. Бу беллашувда қатнашишни у сира-сира хоҳламаган ва таклифни бир неча марта рад этган, лекин газеталар Савароновнинг бу ўжарлигини спортчи учун ярашмаган қилиқ, деб шов-шув кўтарганларидан кейин у рози бўлибди. Иккинчи томондан, Гилмор Уилсон ҳам чинакам янкиларга хос тихирлик билан уни беллашувга чақиравериб, ахири ниятига етибди. Биласизми, месье Пуаро, нима учун Саваронов мусобақадан бош товлаган? Нимагаки, у омма эътиборини ўзига қаратишни истамаган. Тағин бирон киши пайимга тушмасин деб қўрққан. Менинг фикрим шу – Гилмор Уилсонни адашиб заҳарлаб қўйишган.

– Айтинг-чи, Савароновнинг ўлимини тиловчи биронта гаразгўй шахс борми?

– Бундай шахс фақат унинг жияни бўлиши мумкин. Саваронов яқинда жуда катта бойликка меросхўр бўлган. Буни унга мадам Бону мерос қилиб қолдирган. Эски тузум пайтида Бонунинг эри қанд заводининг хўжайини бўлган экан. Айтишларича, бир вақтлар Бону билан Саваронов бир-бирларини севишган ва Бону жазманининг ўлгани ҳақидаги хабарга ҳеч қачон ишонмаган.

– Матч қаерда бўлибди?

– Савароновнинг квартирасида. Сизга айтувдим – у ногирон.

– Анча одам йиғилибдимиз?

– Ўн-ўн иккита. Балки ундан ҳам кўпроқдир.

Пуаро афтини маънодор буриштиради.

– Шўрингиз қурисин, Жеп, олдингизда жуда офир вазифа турипти.

– Уилсоннинг заҳарлангани аниқ аён бўлгани ҳамоно ишим юришиб кетиши муқаррар.

– Агар сизнинг, Саваронов қурбон бўлиши керак эди, деган тахминингиз тўғри бўлиб чиқса, унда қотил яна бир марта уриниб қўриши эҳтимолдан холи эмас – сиз бу ҳақда ўйлаб кўрмадингизми?

– Гапингиз тўғри. Ҳозир Савароновнинг квартирасини иккита одамимиз кузатиб турипти.

– Бу тадбирингиз, турган гапки, докторникига бомба қўлтиқлаб кирмоқчи бўлганларни чўчитиб юборади, – деди Пуаро илтифотсиз истеҳзо билан.

– Сиз бу масалага жиддий қизиқиб қолган кўри-насиз, месье Пуаро, – деди Жеп кўз қисиб қўяркан. – Ўликхонага бориб Уилсонни врачлар қўлига тушмасидан олдин бир кўздан кечиришни хоҳламайсизми? Ким билсин, эҳтимол унинг галстугига қадалган тўғнағичи сал қийшайиб қолгандир-у, бу нарса сирни очишда хизмат қилувчи бебаҳо далил бўлар.

– Азизим Жеп, боядан бери қўлим қичиб сизнинг тўғнағичингизни тўғрилаб қўйгим келяпти. Ижозат берасизми? О! Мана бу бошқа гап. Ҳа, албатта, қани, кетдик ўликхонага.

Бу янги жумбоқ Пуаронинг бутун эътиборини тортиб олгани яққол кўзга ташланиб турарди. Кейинги пайтларда у фақат Катта тўртлик устида бош қотираётган эди, мана, унинг бошқа нарсага қизиқиб қолганини кўриб мен хурсанд бўлдим.

Ўзим бўлсам америкалик бахти қаро йигитнинг қотиб қолган жасадини ва буришган башарасини кўриб, шўрликка қаттиқ ачиндим. Пуаро мурдани диққат билан кўздан кечирди. Унинг баданида, агар чап қўлидаги кичкина чандиқ ҳисобга олинмаса, ҳеч қандай қийноқ изи йўқ эди.

– Доктор бунга кесилган эмас, куйган деб айтяпти, – деди Жеп.

Кейин Пуаро столга териб қўйилган нарсаларга эътиборини қаратди (уларни констебль мурданинг

чўнтаklarидан олган эди). Буларнинг бари унча аҳамиятга эга бўлмаган нарсалар эди – рўмолча, калитлар, ҳамён ва бу ишга дахли бўлмаган бир неча мактуб. Аммо сал нарироқда алоҳида турган нарса Пуаронинг диққатини ўзига тортди.

– Шахмат донаси-ку! – деб юборди у. – Оқ фил. Нима, бу ҳам унинг чўнтагидан чиқдимми?

– Йўқ. уни мурда маҳкам сиқимлаб олган экан. Биз унинг бармоқларини зўрға очиб олдик. Кези келганда, уни доктор Савароновга қайтариб бериш керак бўлади. Бу унинг фил суягидан ясалган жуда бежирим шахмат доналаридан бири.

– Ижозатингиз билан, буни эгасига мен қайтариб берсам. Унинг ҳузурига кириш учун яхши баҳона бўларди.

– Аҳ-ҳа! – деб чинқириб юборди Жеп. – Сиз бу иш билан шуғуланмоқчисиз – топдимми?

– Ҳа. Сиз жуда усталик билан менда бу ишга қизиқиш уйғотдингиз.

– Жуда яхши-да. Сал бўлса ҳам фикрингизни чалғитдим. Мана, капитан Гастингс ҳам розига ўхшайдилар.

– Янглишмадингиз, – дедим мен унинг гапини тасдиқлаб.

Пуаро мурда томонга ўтирилди.

– Бунинг тўғрисида менга айтадиган бошқа гапингиз йўқми? – деб сўради у.

– Йўқ шекилли...

– Ҳатто унинг чапақай эканлиги ҳақида ҳам ҳеч нима демайсизми?

– О, сиз сеҳргарсиз, месье Пуаро. Қаёқдан билдингиз? У чиндан ҳам чапақай бўлган. Ҳолбуки, кўраётган ишимизга бунинг ҳеч қандай дахли йўқ.

– Ҳа, мутлақо дахли йўқ, – деб Пуаро шоша-пиша Жепнинг фикрини маъқуллади, чунки унинг тараддудлана бошлаганини пайқаган эди. – Бу менинг

кичкинагина ҳазилим, вассалом. Биласиз-ку, мен сизни калака қилишни яхши кўраман!

Биз мана шу дўстона ҳазил-ҳузул гаплар билан хайрлашдик.

Эртаси куни эрталаб биз Вестминстерга, доктор Савароновникига йўл олдик.

Эшикни бизга хизматкор очди, унинг юзи худди ўликникидек ифодасиз эди.

Пуаро унга Жепнинг мухтасар тавсия ёзилган ташрифномани кўрсатди, шундан сўнг бизни ажойиб гулдор матолар ва ғаройиб экзотик буюмлар билан безатилган шифти паст, узун хонага бошлаб киришди. Бу хонанинг деворларига антиқа иконалар осилган, ерга эса ҳайратомуз эроний гиламлар тўшалган эди. Столда самовар турарди.

Мен бир иконани томоша қила бошладим: у мени ўзига маҳлиё қилиб қўйган эди. Кейин орқамга ўгирилиб, Пуаронинг ерда ястаниб ётганини кўрдим. Тўғри, гилам ғоятда гўзал эди, аммо уни бу қадар синчковлик билан кўздан кечиришнинг ҳеч ҳожати йўқ эди менимча.

– Наҳотки у сизни шунчалик ром қилиб қўйган бўлса? – деб сўрадим мен.

– А? О! Гиламми? Дарҳақиқат, бу жуда чиройли буюм, лекин нечун шундай ноёб гиламнинг қоқ ўртасига мих қоқиб тешибдийкинлар, ҳайронман? Йўқ, Гастингс, – деди Пуаро менинг унга томон юра бошлаганимни кўриб, – ҳозир мих йўқ. Лекин тешиги қолган.

Шу пайт шарпа эшитилиб, мен орқамга ўгирилдим, Пуаро эпчиллик билан сакраб ўрнидан туриб кетди. Остонада турган қиз бизга шубҳа билан боқарди. Бу ўрта бўйли, кўҳликкина, аммо маъюс чехрали қизнинг кўзлари кўк, калта кесилган сочи тим қора эди. У гапира бошлаганида овози жарангдор ва салобатли экани, талаффузи эса мутлақо инглизчага ўхшамаслиги маълум бўлди.

– Тоғам сизларни қабул қила олмасалар керак. У ногирон.

– Афсус, афсус. Балки ўзингиз тоғангизнинг ўрнига менга ёрдам қиларсиз? Сиз мадемуазель Давило-васиз – шундай эмасми?

– Ҳа, мен Соня Давиловаман. Нимани билмоқчи эдингиз?

– Мен ўтган куни юз берган кўнгилсиз ҳодиса – месье Гилмор Уилсоннинг ўлими ҳақида маълумот йиғяпман. Бу ҳақда сиз нима дея оласиз?

Қизнинг кўзлари катта-катта очилди.

– У шахмат ўйнаётганида юрак хуружи дардидан вафот этди.

– Лекин полипия бунинг юрак хуружи эканлигига ишонмаяпти, ойимқиз.

– Вой, демак, рост экан! – деб чинқириб юборди ваҳимага тушган қиз ўзини орқага ташлаб. – Иван тўғри айтган экан.

– Иван деганингиз ким? Нима учун сиз, у тўғри айтган экан, деяпсиз?

– Иван ҳали сизларга эшик очди. Унинг айтишича, гўё Гилмор Уилсон ўз ажали билан ўлмаганмиш, балки уни адашиб заҳарлаб қўйишганмиш.

– Адашиб?

– Ҳа, заҳар менинг тоғам учун мўлжалланган экан.

Соня бояги шубҳаларини унутиб, энди бемалол очикчасига гапирарди.

– Нега бундай деяпсиз, мадемуазель? Ким заҳарламоқчи экан доктор Савароновни?

Қиз бош чайқаб деди:

– Билмайман. Мен тоғамнинг фаолиятидан го-филман. У менга ишонмайди. Бу табиий ҳол, менимча. Негаки тоғам мени деярли билмайди. Бу ерда, Лондонда учрашмасимиздан олдин у мени фақат гўдак чоғимда кўрган. Лекин шуни аниқ биламанки, у нимадандир кўрқади. Айтинг-чи, месье, – деб у

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi
<https://kitobxon.com/uz/asar/1583> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
<https://kitobxon.com/uz/asar/1583> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию
можно найти на сайте
<https://kitobxon.com/ru/asar/1583>